

Justis- og beredskapsdepartementet
postmottak@jd.dep.no

Vår referanse:
MTJ

Deres referanse:
23/3782

Dato:
02.01.2024

Høring – Forslag til endringer i advokatloven mv. (overgangsregler) og ny advokatforskrift

Det vises til Justis- og beredskapsdepartementets høringsnotat av 29. september 2023.

Revisorforeningen har merknader til departementets forslag til ny advokatforskrift på følgende områder:

- Klientmidler
- Regnskap og revisjon
- Advokattilsynet og revisors taushetsplikt

Klientmidler

Krav til oppretting av egen klientbankkonto for hver klient

Reglene om behandling av klientmidler skal sikre at klientens midler håndteres på en forsvarlig måte og skal være egnet til å inngi tillit til advokatprofesjonen. Videre er det et mål å ta hensyn til det offentlige behov for innsyn og kontroll.

Det følger av advokatloven § 41 første ledd at advokaten er ansvarlig for behandlingen av klientmidler og plikter å holde disse adskilt fra egne midler og andre midler som ikke tilhører klienten. I forslaget til ny advokatforskrift videreføres i hovedtrekkene reglene om behandling av klientmidler i gjeldende advokatforskrift kapittel 3. Det foreslås imidlertid et krav om at advokater som mottar klientmidler i form av penger, skal opprette en egen klientbankkonto for hver klient. Klientbankkontoen skal stå i både advokatens og klientens navn.

Krav om egen klientbankkonto for hver klient vurderes å ha flere fordeler. Klienten vil kunne få fullt innsyn i kontoen med egne midler uten at dette kommer i konflikt med andre klienters krav på fortrolighet. Fortrolighetshensynet vil også bli ivaretatt i en situasjon hvor myndighetene har hjemmel for tilgang til opplysninger i én klients bankkonto. Videre antas forslaget å virke preventivt på misbruk og underslag av klientmidler, og gjøre advokatene mindre attraktive som verktøy for hvitvasking og annen økonomisk kriminalitet. Revisorforeningen er enig i disse vurderingene.

Forslaget om adskilt klientbankkonto vil imidlertid kunne medføre merarbeid for advokater med mange klienter med klientmidler, noe som kan tilsi at det settes en beløpsgrense. Merarbeidet begrenses imidlertid ved at dagens bankløsninger gjør det enkelt og raskt å opprette nye klientbankkonti. Etter vår vurdering bør det ikke være vesentlig mer byrdefullt å administrere klientmidler på adskilte bankkonti enn på en felles konto, tatt i betraktning de interne systemene som må være på plass for å administrere klientmidler på felles bankkonto forsvarlig.

Vi oppfatter at forskudd på utlegg og salær vil være de eneste «klientmidlene» som advokaten sitter på fra mange av klientene. Etter vår mening er de hensynene som begrunner strenge krav til klientmidler, ikke på samme måte gjeldende for forskudd på utlegg og salær. Revisorforeningen mener at en bedre løsning for å få til forenkling, vil være å kutte kravet om at forskudd på utlegg og salær må settes inn på klientbankkonto. Se også nedenfor om definisjonen av klientmidler.

Etter forslaget lempes samtidig det gjeldende kravet om at innestående på klientbankkonto skal avstemmes mot bokført saldo for klientansvar minst hver måned. Det foreslås et krav om slik avstemming minimum hver annen måned, jf. forslaget til ny advokatforskrift § 28 tredje ledd.

Revisorforeningen støtter forslaget til oppretting av egen klientbankkonto i ny advokatforskrift § 24 første ledd, samt at kravet til hyppigheten av avstemming av klientmidler lempes. Vi anser at det vil være forsvarlig ut fra forenklingshensyn å droppe et krav om at forskudd på utlegg og salær skal settes inn på klientbankkonto.

Definisjonen av klientmidler - forskudd på salær

Det fremgår i gjeldende rett uttrykkelig at forskudd på utlegg og salær er å anse som klientmidler, jf. advokatforskriften 1996 § 3-1 første ledd. Etter ny advokatlov § 41 annet ledd regnes som klientmidler «penger, verdipapirer og verdigjenstander advokaten mottar til oppbevaring eller forvaltning, og avkastning av dette.» Denne definisjonen omfatter ikke forskudd på utlegg og salær etter en naturlig språklig forståelse. Hvis reglene om at forskudd på utlegg og salær skal behandles på samme måte som klientmidler skal videreføres, mener vi at dette bør fremgå tydelig av advokatloven eller advokatforskriften. Hjemmel må finnes et annet sted enn i advokatloven § 41 annet ledd slik den lyder nå.

Regnskap og revisjon

Regnskap og revisjon

Ny advokatlov § 42 viderefører at advokatforetak skal være regnskapspliktige etter regnskapsloven og revisjonspliktige etter revisorloven uavhengig av foretaksform og størrelse. Disse pliktene er i gjeldende rett fastsatt i advokatforskriften 1996 § 3a-1 og § 3a-9. Revisorforeningen er enig i at regnskaps- og revisjonsplikt for advokatforetak er viktig for den alminnelige tilliten til- og tilsynet med advokatenes virksomhet.

Vi gjør oppmerksom på at formuleringen av revisjonsplikten i ny advokatlov § 42 bør justeres for å være bedre i samsvar med revisorloven og andre særlovbestemmelser om revisjonsplikt. Bestemmelsen bør reflektere at små advokatforetak ikke har plikt til å utarbeide årsberetning (regnskapsloven § 3-1 annet ledd) og at årsberetningen etter revisorloven ikke skal revideres. Vi foreslår at ny advokatlov § 42 justeres til å lyde:

«Advokatforetak er regnskapspliktige etter regnskapsloven og revisjonspliktige etter revisorloven.»

Revisorforeningen mener at unntaket i kravet til årsberetning også bør reflekteres i forslaget til ny advokatforskrift § 36 tredje ledd om innsending av årsregnskap, årsberetning, revisjonsberetning og egenerklæring med revisoruttalelse til Advokattilsynet. Dette bør presiseres til «eventuell årsberetning» for å klargjøre at bestemmelsen ikke innebærer en selvstendig plikt til å utarbeide årsberetning.

Videre bør årsregnskap, eventuell årsberetning og revisjonsberetning sendes til Regnskapsregisteret og ikke til Advokattilsynet. Dagens praksis med at Regnskapsregisteret videregir regnskapsdokumentene til Advokattilsynet bør etter vårt syn videreføres.

Revisors uttalelse om advokatens egenerklæring

Forslaget til ny advokatforskrift § 36 andre ledd er en videreføring av gjeldende rett:

«I forbindelse med revisjon av advokatforetakets årsregnskap skal revisor også gi en uttalelse om advokatens egenerklæring. Uttalelsen skal gis i overensstemmelse med Den norske Revisorforenings standard for revisors uttalelser ved revisjonsoppdrag med spesielle formål.»

Revisorforeningen støtter forslaget. Vi vil imidlertid påpeke at henvisningen til attestasjonsstandarden må endres for å bli korrekt. Vi foreslår at andre setning endres til:

«Uttalelsen skal avgis i samsvar med standarden [ISAE 3000 Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon](#).»

Revisjon av særregnskap

Forslaget til ny advokatforskrift § 35 viderefører advokatforskriften 1996 § 3a-10, og stiller krav til revisors revisjon av advokatens eventuelle særregnskaper. Definisjonen av særregnskap er videreført i ny advokatforskrift § 34:

«Særregnskap er regnskap som advokatforetaket fører for klienten når advokatene i foretaket håndterer klientens midler etter fullmakt.»

Vi erfarer at medlemmene våre finner definisjonen av særregnskap uklart. Det er ønskelig med en mer konkret utdyping av hvilke klienter som omfattes av definisjonen, jf. «håndterer klientens midler etter fullmakt».

Vi mottar også mange spørsmål knyttet til hvilke krav som stilles til den revisjonen advokatens revisor skal foreta av særregnskapene, jf. forslaget til ny advokatforskrift § 35 annet og tredje ledd. Dette kan være uklart når en annen revisor, typisk borevisor, reviderer særregnskapet. I tilfeller hvor det ikke er oppnevnt egen revisor for særregnskapet, kan det også være uklart hva revisor skal gjøre i tillegg til det som følger av revisjonsoppdraget for advokatforetaket. Revisorforeningen anser at dette bør klargjøres. Vi kan bistå med dette.

Revisors rapportering – betydningen for tilsynet med advokater

Revisjonsberetningen og revisors uttalelse om advokatforetakets egenerklæring er viktige for Advokattilsynets tilsyn. Avvikende uttalelser kan gi informasjon om klanderverdige forhold i advokatforetaket. Ny advokatlov § 62 første ledd presiserer dessuten at blant annet revisor kan gi opplysninger til Advokattilsynet og Advokatnemnda som er nødvendige for deres tilsynsarbeid uten hinder av lovbestemt taushetsplikt.

I dag skal dessuten revisors fratreden meldes skriftlig til Tilsynsrådet for advokatvirksomhet, jf. advokatforskriften 1996 § 3a-11. Etter forslaget videreføres ikke denne plikten til å informere om revisors egen fratreden, med den begrunnelse at dette er informasjon som fremgår av Enhetsregisteret. Revisorforeningen gjør oppmerksom på at opplysningene om revisors fratreden i Foretaksregisteret og Enhetsregisteret, ikke inkluderer opplysninger om årsaken til at revisor har avsluttet oppdraget. Revisor har plikt til å trekke seg fra et oppdrag om lovfestet revisjon når revisoren under sitt arbeid har påpekt vesentlige brudd på gjeldende lovkrav og den reviderte ikke iverksetter tiltak for å rette på forholdene. Revisor har ellers bare rett til å trekke seg fra oppdraget hvis revisor ikke gis mulighet til å oppfylle sine plikter etter denne loven eller det foreligger andre særlige grunner. Se revisorloven § 9-6. Revisor skal kommunisere skriftlig med styret eller annet relevant ledelsesorgan i advokatforetaket om de forholdene som har begrunnet revisors fratreden (revisorloven § 9-5).

Vi anser at tilsynet med advokatene vil styrkes ved at Advokattilsynet får melding med revisors begrunnelse for å trekke seg i medhold av revisorloven § 9-6. Til sammenligning skal revisor i foretak under tilsyn av Finanstilsynet sende begrunnelse for sin fratreden og i tillegg rapportere andre overtredelser mv. til Finanstilsynet (finansstilsynsloven § 3 a). Revisor i

stiftelser skal sende all skriftlig kommunikasjon med styret til Stiftelsestilsynet (stiftelsesloven § 44 første ledd). Vi anbefaler en plikt for revisor til å sende begrunnelse for sin fratreden etter revisorloven § 9-6 til Advokattilsynet.

Vennlig hilsen

Karen Kvalevåg

Adm. direktør

kk@revisorforeningen.no